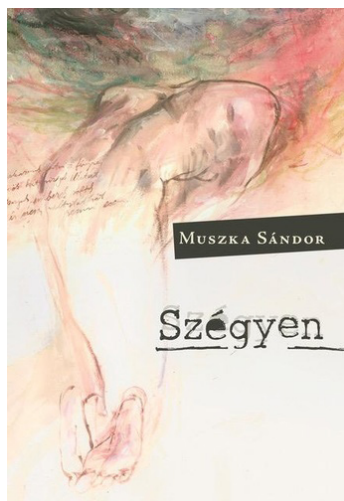


Kis Petronella

Intimitáshiány

Muszka Sándor új kötete nem könnyű esti olvasmány. A korábban már költőként bemutatkozó, aztán humoros egyperceseiről (*Sanyi bá*, *A lusta dög*) ismert szerző ezúttal ismét a versíráshoz fordult, mellyel eddigi szövegei után tőle szokatlan világot teremt: verseit a családi tragédiák, a torzult tudatállapot, a pusztulás, az (ön)gyilkosság, a testi-lelki nyomorúság és a meggyalázottság tematikája fűzi egybe, olyan alkotók műveit is felidézve, mint Homérosz, Goethe, Kosztolányi, Nemes-Nagy vagy Pilinszky. A kötet cím többféle értelmezésnek teret enged: árulkodhat a benne szereplő megnyomorítottak szégyenérzetéről, hiszen ők számos versben magatehetetlenek, kiszolgáltatottak, és ápolásra szorulnak, vagy képtelenek szabadulni függőségeiktől. A szégyenkezés meg is jelenik a Jackpotban, ahol a versbeszélő nem tudja uralni szerencsejáték-szenvedélyét annak ellenére sem, hogy tisztában van vele, az ehhez szükséges pénzlopással nemcsak párkapcsolatát teszi kockára, de azt is megreszkírozza, hogy utcára kerül – és végül el is veszít mindent. Másrészt a cím utalhat arra is, a társadalom hogyan vélekedik az ilyen emberekről, akiket általában önsorsrontónak bélyegeznek.

Muszka verscímei nem mindennapiak abban az értelemben, hogy rendkívül tömörek – leginkább egyszavasak –, jobára a tartalomtól meglehetősen elrugaszkodottak, és távoli asszociációkat indítanak be, így a művek interpretációjához fontos többletjelentéssel járulnak hozzá. Így van ez például az *Utcahosszan* vagy a *Hideg* című vers esetében: előbbinél legfeljebb a hosszúság jelenik meg közvetlen módon a hígító „újtára”



vonatkozthatva, míg leér a gyomorba, utóbbinál pedig a hideg a pincét vagy a nyitott ablakot illetően, bár arra semmi nem utal, hogy milyen évszak van, és maga a hideg érzete nem is hangsúlyos eleme a versnek. Leginkább a rideg bánásmóddal kapcsolható össze – az viszont gyakorlatilag az összes versben megjelenik valamilyen formában.

A kötet első felében kórházi vagy elmeegógyintézeti ápoltak életébe nyerhetünk betekintést (a szerző testközelből tapasztalhatta meg ezt a „zárt” világot, hiszen korábban egy szociális intézményben dolgozott). Muszka alakjai identitásuktól megfosztott, arc és név nélküli, vegetáló lények. Verseinek nyers őszintesége letaglózó erejű, nemcsak magányba taszított szubjektumai szenvedik el a veszteségeket, hanem időnként az olvasó is kap egy kecses, de határozott törszúrást a bordái közé. A deklasszálódott sorsokat valaminek a hiánya okozta: az emberi kapcsolatoké, a kötődésé, az empátiáé vagy épp a várva várt halálé, amely nem képes véget vetni a szenvedéseknek: *„Átkozottak, kiket nem fogad be a föld, / és nincs helyünk sehol rajta kívül más”* (*Tetem*). Ez a hiányállapot néha a versek szerkezeti felépítésében is megfigyelhető. Az *Örök Faustban* például a *„melyen még soha semmilyen jajszó / halk nyöszörgésünk hogy juthatna át”* sorban a 'jajszó' után hiányzik az állítás; a *Hidegben* a *„Megöli, mondta, ha egyedül hagyják”* mondatból nem tudjuk meg – csak az utolsó sorból –, hogy az alany szándéka önmagára vagy az elhagyókra irányul-e. De ide sorolható *A tengeren* című vers is, melynek *„idegen nyelveken kiáltoztak felém, / oly magamra voltam, annyira félttem”* soraiból épp az elhagyás cselekedetéhez kapcsolódó ige hiányzik.

Gyakori motívum a nyelvi kompetencia hiánya vagy a beszédés egymást megérteni képtelenség: a *Névtelenben* a nevenincs férfi szintén ismeretlen nyelven kiáltozik, a *Tetemben* *„nincs szavunk. / Már elmondtuk százszor, mi elmondható volt”*, a *Virág és kiscicában* a megerőszkolt lány keveset beszél, a *Hazában* szereplő, döngkút mélyén testrészekből otthont ácsoló alak *„motyog, mint egy gyerek”*. Az utóbbi két vers – kiegészülve a *Szállással* – véleményem szerint a kötet legjobban sikerült darabjai közé

tartozik: a tündérmesék légkörét megidézõ megerõszakolás-történet a lányról, aki csak adni képes a szexualitásban, elfogadni nem; a vérre szomjazó, végtermékével bemocskoló, élõhalottakat kínozó és gyalázó hóhér; illetve a halottak csontjaiból, fogai-
 ból, inaiból és letépett bőrébõl meghitt otthont eszkábáló lény a befogadó idegrendszerében és gyomrában egyaránt maradandó nyomot hagynak. Visszatérõ motívum a gyermek(kor) is, amely az ártatlanságot, a meghittséget és a valakire való támaszkodást szimbolizálja és állítja szembe a felnõttkor gyökértelenségével (Muszka költészete gyakran alkalmaz ellentétpárokat), a kiszolgáltatottság ugyanakkor párhuzamot képez köztük. Számos költeményben megjelenik a versbeszélõ összeférhetlensége önmagával és azokkal, akiknek a törõdésére épp a leginkább vágyik, mint az *Ölelben*: „*Leszúrta anyját, aztán végzett magával. / Zuhanásában még belefogódzott.*”

A kötet második felében változik a helyszín: a bezártság után kissé fellelegezhetünk, hiszen nyitottabb térbe érkezünk, és az eddigi naturalisztikus képeket felváltja a letisztultság érzete. Bár a két rész érzékelhetően elkülönül, a könyv mégsem válik önismétlõvé, a szerzõ versrõl versre új oldalról közelíti meg súlyos témáit. A formailag is változatos szövegek között találunk kétso-
 rost is, de a már említett beszéd- és kifejezés-képtelenség problémájára reflektálva dalformát öltenek az ismétlõdõ sorok és szavak, mintha a versbeszélõ valóban nem érezné, hogy közlendõje elér-e a befogadóhoz, ezért gondolatait folyton transzformálja, nyomatékosítja az információ lényegét, és mantrázza, amit már nem tud másként mondani: „*Chopinnel kezdte / fél deci kevert / az asztalra szórta nyugtatóit / ez szilva / ez körte / ez barack / ez málna / ez virágoskert / ez a gyerekkorom*” (*Esõ*). A záró versben a mutató névmások kopogása imitálja Chopin *Esõcsepp* prelúdjét, melyet a zeneszerzõ tüdőbetegségével szembesülve halálfélelmeiben és tehetetlenségében írt. Egészen virtuóz formai lezárása és egyben összegzése ez a kötetnek.

Figyelmet érdemelnek Csillag István grafikusművész minimalista rajzai, melyek a verseket kísérik, és nemcsak illusztrálják a

szövegeket, hanem egybe is mossák őket, mivel egy-egy rajzban akár több szöveg tartalma is visszatükröződik. Az elmosódó kontúrok megnyitják az értelmezés és a merengés további távlatait, melyekre a kötet végén szereplő *Paletta* magyarázatként is szolgálhat: „*Kellett a zöld is – a folytonos lebegés. / Az apró kis barna – hogy többé ne kétkedj, / a színt váltó sárga, kellett a kék.*” Számos esetben nem is a formákon van a hangsúly, hanem a rendkívül kifejező, lelkiállapotokat megjelenítő színeken – és ne feledjük, hogy valójában arc és név nélküli alakokat idéznek meg a költemények. A kézirásos verssorok pedig személyesebbé, vallomásos jellegűvé teszik a bennük ábrázolt gyötrődést.

Muszka Sándor: *Szégyen*. KMTG – Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2018.



MUNKÁCSY MIHÁLY (1844–1900) festménye
(Forrás: wikimedia.org)